

Waarneming van een Noordse Boszanger (Phylloscopus borealis) op 4 september 1978 in het Amsterdamse Bos.

- 15 -

Martin van den Berg

Resi Damhuis

De waarneming

Op 4 september 1978, omstreeks 19.45 uur, bevonden beide schrijvers zich aan de Koenenkade bij het begin van het doodlopende excursiepad in de oeverlanden van het Nieuwe Meer.

Onze aandacht werd getrokken door een roep die ons volkomen onbekend voorkwam. De roep is het best te beschrijven als "tsieep" en een nu en dan iets langer "tsie-ep". De roep was luid en zeer frequent, ongeveer om de 5 seconden.

Nieuwsgierig geworden zochten wij naar de vogel die het geluid produceerde. Het bleek een phylloscopus-achtige te zijn die op een hoogte van 3-5 meter in het lager geboomte aan de Koenenkade fourageerde.

Gedurende het daarop volgende kwartier konden wij de volgende beschrijving van de vogel maken:

"De bovenkop, nek, rug, vleugels, stuit en staart hadden een kleur die lag tussen donkerbruin en groenbruin. De keel, borst en buik waren wit zonder een spoor van geel. Op de borst was het wit op sommige plekken grijsachtig, waardoor de vogel een wat vuile indruk maakte.

De pootkleur was voor een phylloscopus opvallend licht, het best te beschrijven als lichtbruin. De vogel had een zeer opvallende lange witte wenkbrauwstreep, die contrasteerde met de bruinachtige oogstreep en bovenkop. Wanneer de vogel zich in horizontale positie bevond, liep deze wenkbrauwstreep door tot aan het begin van de nek. Aan het eind van deze wenkbrauwstreep was het wit opvallend breed en breder dan tussen oog en snavel.

Het hele uiterlijk van de vogel leek forser dan dat van een Fitis. Met name het kop/snavel-profiel deed meer denken aan Tuinfluiter dan aan Fitis. Door RD kon gelijktijdig een Fitis in de boom waarin de vogel fourageerde worden waargenomen. Hierdoor werd met zekerheid vastgesteld dat de snavel van de vogel forser was dan die van de Fitis.

Van de vleugels kon de linkervleugel goed bestudeerd worden. Hierop was echter geen vleugelstreep zichtbaar. Wel waren crème-kleurige zomen van de binnenste armpennen waarneembaar."

Gedrag: De vogel was zeer beweeglijk bij het fourageren; vaak werd "bidden" tussen de takken waargenomen, zoals ook Goudhaantje en Pallas' Boszanger vaak plegen te doen.

Discussie

Op grond van bovenstaande beschrijving menen beide schrijvers dat de vogel in kwestie een Noordse Boszanger was. Behalve de "normale" veldgidsen zijn bij de determinatie Svensson (1975) en Williamson (1974) gebruikt.

Svensson (1975) beschrijft behalve de door ons waargenomen kenmerken zoals lange opvallende wenkbrauwstreep en lichtbruine poten ook een vleugelstreep. Deze ontstaat door witachtige uiteinden aan de buitenste grote vleugeldekveren. Soms hebben de middelste vleugeldekveren ook witte toppen, waardoor een tweede vleugelstreepje ontstaat. Als kleur van de onderdelen van een adulte vogel in het najaar, geeft Svensson witachtig, soms met wat lichtgeel. De eerstejaarsvogels hebben in het najaar een gele, soms warmbruine was op de onderdelen.

Vrijwel alle kenmerken die Williamson (1974) beschrijft, hebben wij bij de vogel waargenomen. Alleen de vleugelstrepen ontbraken bij onze vogel. Peterson (1969) vermeldt, dat zowel de vleugelstreep als het tweede vleugelstreepje in afgesloten kleed verdwenen kunnen zijn. Volgens Williamson komt het zelf en voor dat de grote vleugelstrepen op beide vleugels ontbreken. Wij hebben, zoals reeds vermeld, alleen de linkervleugel kunnen bestuderen.

Williamson beschrijft een bij de nek iets omhoog gebogen wenkbrauwstreep. Doordat de vogel in het bos erg beweeglijk was en het beste in horizontale positie kon worden waargenomen (in welke houding een eventueel oplopen niet

zichtbaar is, doordat kopveren en nekveren op elkaar liggen), kunnen wij hierover geen oordeel geven.

Hoewel de vogel uit het bos in principe qua uiterlijk ook een Grauwe Fitis geweest had kunnen zijn, lijkt ons dit op grond van de roep uitgesloten. De roep is namelijk bij deze soorten nogal verschillend. Om dit duidelijk te maken, dient onderstaande tabel.

	Noordse Boszanger	Grauwe Fitis
Peterson 1969	een onderdrukt hees "tsssp" en een luid "tsik"	een helder hoog "tsie-up" of "sie-wuu" (hoog-laag)
Williamson 1974	"tswee-op" luid en snel achter elkaar en een hard "zik" of "chik"	een luid "chee-wee"
Van Swelm 1974	een hard monotoon, verklinkend "tsek-tsek-tsek-tsek" of een hard "tsik"	----
Onze waarneming	luid en frequent "tsiep-tsiep" of een "tsie-ep"	----

Literatuur

- Peterson, R.T., G. Mountfort en P.A.D. Hollom. 1969. Vogelgids voor alle in ons land en overig Europa voorkomende vogelsoorten. Elsevier.
- Svensson, L. 1975. Identification Guide to European Passerines. Tweededruk. Stockholm.
- Swelm, N.D. van, en D.J.G. Brand. 1974. Voorjaarswaarneming van een Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis* in de Westlandse duinen. In: Limosa, 1974, aflevering 1-2.
- Williamson, K. 1974. Identification for ringers. The genus *Phylloscopus*. British Trust for Ornithology.

vdB/RD
october 1978